

מטה חטיבת חופים וגבולות
נמל חיפה, י"א סלו תשי"ב
(10.12.51)
מחג/2/51-14150-ד

טו"ד - אישי

המטה הארצי
המק"ח הכללי

הנדון: שביתת הימאים.

בתאריך 13.11.51 הודיעו אנשי צוות האניה "אילת", בהתאם להוראות הועד הזמני האחד אשר נבחר על-ידי הימאים, על התפטרותם ועזיבתם את האניה.

בראותי בהתפטרותם התחלה המבשרת רעות ובהיותי בטוח כי גל ההתפטרות יגבר עם הגיען של יתר אניות חברת "שהם" לנמל הארץ, נקטתי אמצעים על מנת להיות מוכן לקראת הבאות.

כרגיל מאבד כל ימאי המתפטר ועוזב את עבודתו על הים את זכות הכניסה לנמל, ועליה לאניות ודינו כדין כל אזרח שאינו מצוייד ברשיון כניסה לנמל ולשוטרים השומרים על שערי הנמל נתנו הוראות בהתאם לכך. נוסף לזה צורף איש משטרה ללשכת המודיעין שע"י מנהלת הנמל כדי להבטיח הקפדת יתר בכל הנוגע לכניסה לנמל.

בינתיים הלכו וגברו השמועות על החלטת המתפטרים למנוע את הפלגת האניות שנשטו על ידם והופעלו על ידי אנשי צוות אחריהם. ביום 15.11.51 בשעות הלילה כשהאניה "אילת" הפליגה בדרכה לאטליה, כשעל סיפונה צוות חדש, הכרזתי על מצב הכן חלקי והגברתי את השמירה בחוף, באניה וסביבתה כדי למנוע גישתם של אנשים בלתי רצויים אליה. עם הפלגת האניה, נוכחו המתפטרם כי בטכטי של התפטרות ועזיבת האניה לא תושג מטרתם וכי עליהם לשנות את דרכי מלחמתם. המתיחות גברה וברור היה כי נכונו לנו הפתעות.

בהפלגת האניות "אילת", "קוממיות", "הדר", "עכו", "נחשון" ו"קדמה" עם צוותות מתנדבים ראו הימאים כשלון לעצמם והדבר המריצם לשנות את השיטה.

בתאריך 22.11.51 בהגיע האניה "גלילה" לנמל חיפה, הכריזו אנשי הצוות על החלטתם לשבות עד אשר תופקנה תביעותיהם להעלאת המשכורת, להטבת תנאי המגורים באניות וכו' וכי הסכסוך הנו ענין שבינם לבין ההסתדרות וחברת "שהם".

לאור המצב שנוצר נאלצה חברת "שהם" לפרק את המטענים מהאניות ע"י הצוות החופי, דבר שהיא למעשה נוהגת לעשותו בדרך כלל כדי לאפשר לעובדי האניה הקבועים לרדת לחוף עד להפלגה הבאה. ביום 23.11.51, לאחר שאנשי הצוות החופי הועלו על האניה על מנת להתחיל בפרוק המטענים והכנתה להפלגה, התנפלו כמה מאנשי הצוות השובת על הצוות החופי. התערבות המשטרה היתה הברחית. שלשה מבין המתנפלים אשר התנהגותם היתה פרועה, נאסרו והובאו לתחנת המשטרה. לאות סולידריות, כביכול,

החליטו כל יתר אנשי הצוות לרדת מהאניה ולהכריז על שביתת
 שבת לפני בנין המשטרה. אמצעי להכניסת ב"כת" למכוניות
 ולהוצאת מטבח הנמל. שלשת המתנפלים הואשמו כחוק ושוחררו
 למחרת היום בערבות.

מהתחלת השמוש בשיטת הכרזה על השביתה נאלצה המשטרה
 להוריד בכה את צוותות האניות "ארצה" ו"תמר" ולשמור על
 הסדר בפריקת המטענים מהאניות על-ידי הפועלים אשר נשלחו
 מטעם מנהלת הנמל.

הורדת הימאים מאניותיהם בוצעה רק לאחר שהיו חששות
 מבוססים כי בדעת השובתים לחבל במנגנון המנופים ועל-ידי
 כך למנוע את פריקת המטענים. בראותם כי גם בדרך בה בחרו
 באחרונה לא תושג מטרתם החליטו, כנראה מתוך יאוש, לנסות
 ולמנוע לפחות את הפלגת האניה "נגבה", האחרונה באניות
 הנוסעים של "שהם", ובוזה לחפות על כשלונם. על האניה
 "נגבה" נמצא קצין ראשון מר הלל פיקובסקי, שהשתלט בעזרת
 כמה קיצוניים גם על אותו חלק מתוך מתוך אנשי הצוות
 והחליט על פעולה חמורה יותר. ידוע כי אנשי הצוות של
 האניה "נגבה" תולקו לקבוצות, הוכנו מים רותחים של 400
 מעלות, מוטות ברזל, גרזנים וכפי הנראה גם נשק חם (כמה
 אקדחים). נראה כי לא נתנו הוראות בוורות לגבי השמוש בכל
 אטר הוכן ובליל 27.11.51 הקיפו אנשי צוות האניה את
 קבוצת השוטרים אשר נמצאו על סיפונה ואל צום להכנס לתאים
 בהם הוחזקו במעצר. ביום 27.11.51 נאסרו על-ידי כח משטרה
 ניכר, אשר הועלה לאניה, כל אנשי הצוות אשר הכריזו על
 השתתפות במעצר השוטרים. לאחר הורדת כל השובתים מהאניה
 שוחררו כולם פרט ל-24 איש שזוהו על-ידי השוטרים העצורים
 כמארגני הפעולה. אלה נעצרו, הואשמו כחוק ושוחררו כעבור
 יומיים.

אין להעלות בפרטי פרטים את השתלשלות העניינים מאז
 התחלת השביתה, אולם במשך שלשת שבועות הסיוט העברתי
 לידיעתך את העיקריים שבהם במערכים והודעות בעל-פה.

לא הסכנו שום מאמץ למלא בדיקנות את תפקידי המשטרה
 בסכסוך זה אשר עקב קבלו אופי פוליטי חייב הדגשה והסבר
 לשני הצדדים כי אין המשטרה מתערבת כצד מעוניין, אלא מבצעת
 תפקידיה בהתאם לחוק. עלי לציין בספוק כי הצלחנו בדבר
 למרות שלצרכי תעמולה תוארה התערבות המשטרה על-ידי גופים
 שונים כמתערבות צד מעוניין.

גורמי השביתה

לא אפריז את אומר כי קרוב ל-90% מביין השובתים לא
 פעלו על סמך אידיאולוגיה פוליטית.

בשיות עם אנשים הקרובים לענייני חברת "שהם" הגעתי
 לידי מסקנה כי היחס הרע, הגישה הבלתי נכונה והזלזול
 בימאים מצד החברה הם בעיקר שלכדו את רוב הימאים לקום
 נגד מעבידיהם ולהעמידם בפני העובדות שהיינו עדים להן
 לאחרונה.

השביתה הזאת, השניה השנה בחברה זו, בודר היה כי
 פרוץ תפרוץ. מאז השביתה הראשונה לא נעשה דבר **פ**על-
 ידי חברת "שהם" והן על ידי ההסתדרות או משרד התחבורה,
 למניעת הישנותה ויש להצטער על חוסר פעולה מצד הגורמים
 שהזכרתי לעיל.

לדעתו לו היתה נתנת לתביעות הימאים תשומת לב ראוייה בזמן, לא היתה פורצת השביתה והמעוניינים בה מבחינה מדינית לא היו מצליחים לאחד את האנשים כפי שזה קרה.

עובדי הנמל

מועצת פועלי חיפה הנהשבת כשליטה בנמל זה האמינה כי פועליה ימלאו את תפקידי השעה מתוך הכרה ורצון טוב, אולם עובדה מצרית היא כי הדבר לא התאמת.

במקרים מסויימים נתקלה המועצה בסרוב מוחלט מצד חלק מהפועלים אשר נשלחו לתפקידים כנ"ל. בדרך כלל בטה אדישות וחוסר נכונות לשיתוף פעולה מלא מצד הפועלים. היו גם מקרים בהם נוכחתי כי המיעוט של עובדי ופועלי נמל חיפה אשר הביע את אהדתו לשובתים היה בעל השפעה הרבה יותר חזקה מאשר צפו אי-פעם.

מתקבל הרושם כי לו נמשכה השביתה עוד ימים מספר היינו עדים להפתעות בלתי רצויות בכל מהלך העבודה בנמל זה.

ס כ ו ם

בתחילת דוח זה צויין כי הוכרו על מצב הכן חלקי פיר עם ראשית השביתה. תהליך זה הלך והתגבר במרוצת הימים ועם גמר השביתה כל אנשי חטיבת חופים וגבולות, פרט לאנשי יחידת נמלים תל-אביב, נמצאו בתפקיד פעיל בנמל חיפה. ראוייה לציון המשמעת המופתית והנכונות לבצוע תפקידיהם מצד כל הקצינים, הסמלים, השוטרים והשוטרות, אשר עמדו תחת פקודי במבצע זה. כמעט ולא נשמעו תלונות מצד השוטרים אשר נמצאו בתפקיד משך ימים וליילות רצופים ולמרות המאמץ הפיזי הגדול אשר נדרש מכל אחד ואחד. מסיבות שונות השתדלתי להמנע ככל האפשר מבקשת עזרה ממחוז חיפה או בסיס האמונים שהועמד לרשותי במקרה הצורך. מתוך ידיעה כי את תפקידי הנמל לא יוכלו למלא שוטרים מהחוף, שלא היה להם מנע עם תנאי העבודה בנמל ושאותו אינם מכירים כלל וכלל. כמו כן רצוי היה להמנע מלשתף בפעילות בגד הימאים כוונת מחוץ לשוטרי הנמל, דבר אשר היה ללא ספק מחמיר את היחסים ומקשה על התפקיד. נוסף לכך היה ברצוני למנוע את הרושם כאילו כל משטרת ישראל נלחמת בקבוצת ימאים.

ביום 27.11.51 הייתי באלף, ממאת המצב המתוח, לבקש את עזרת מחוז חיפה ובסיס האמונים היות ומחוץ לפעולות עם הימאים ראיתי צורך מידי להגביר במידה רצינית את השמירה על תחנת המשטרה, כלי הרכב, הספינות והסירות אשר תחת פקודי.

עלי להדגיש שעם כל רצונם הטוב ונכונותם של אנשי המשטרה למלא תפקידם, יש להשקיע הרבה עבודה בהדרכתם של השוטרים החדשים, כמעט רובם עולים חדשים, כי ידיעתם בתפקידי המשטרה מוגבלת ביותר.

בפעולה זו, בה נמצא מספר שוטרים גדול לראשונה בשדות פעיל, הוכרחו במצבים מסויימים להחליט במקום ללא אפשרות קבלת הוראות מקצינים וסמלים. דבר זה לא עלה בידם, בהיותם בלתי מאומנים.

עלי להוסיף בסיפוק רב כי בכל פעולות המשטרה
בסכסוך זה נאלצו להודות גם מתנגדיה המושבעים ביצילות
הבצוע ובהתנהגותה ההוגנת ומאופקת אף מול התנהגות
פרובוקטיבית ביותר. גורמים רשמיים שונים אשר נזכרו
במשך כל מהלך הפעולות ציינו לשבח את התנהגות אנשי.

לבסוף ברצוני לציין את העזרה הרבה אשר קבלתי מבטיס
האמונים ומחוז חיפה. באיחד מפקד מחוז חיפה אשר העמיד
את עצמו ואת אנשיו לרשות הפעולה ביום פרשת "נגבה".
הודות להבנה ואלאח ששררה בינינו, שיב התכונן והמשמעת
עמדנו בהצלחה והיינו מצליחים גם לו הועמדנו בפני
נסיגות יותר חמורים.

הערותי על חלקם של אנשי חיל-הים ושוטרי המכס
בפעולות, העברתי אליך בנפרד.

(-) י. שפי, דמ"ח

מפקד חטיבת חרמים וגבולות.